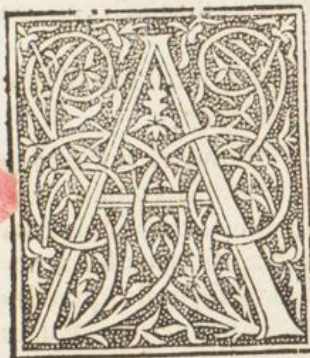

Questionum

THEOLOGICARVM QVAESTI-
onũ Liber quartus. De voluptatis para-
diso, & exilio prothoplastorum.

N nullus sit sub
cælo humane fœ-
licitatis locus: q̄ 4
vocetur para-
disus voluptatis
ac deliciarum?

De paradiso id est
loco voluptatis ac
deliciarũ: inter ple-
rosq; varia est alter-

catio. Nam nonnullis placet, ea quę de paradiso
a sacris eloquiis prædicantur: haud iuxta litterã
intelligenda esse, sed duntaxat in spiritalẽ sen-
sum cõnuertenda. Hi etem negant sub cælo vera
citer ac sensibiliter esse: huiusmodi: qua de inten-
dimus: paradysum. Alii vero secundũ litterę præ-
dictionẽ: corporaliter sub cælis, esse paradysum
volunt. Primam opinionem, nolumus irrationa-
lem esse: nisi quatenus paradysum sub cælo esse
inficiatur. Nam quacũq; cælestis ambitus in-
tra se concludit: signa quadam sunt veiorum
entium, quę ambitum cæli transcendunt. Secũ-
da vero opinio, nequaquã irrationabilis est: quim-
mo priore, pluribus de causis rationabilior.

2 Est ne hic voluptatis ac deliciarum lo-
cus nostrę habitabili terrę sensibiliter
coniunctus continuus & vnus?

Est. Nam propterea terrestris paradysus a pleñs-
q; nũcupatur: q̄ illius fundamenta, haud sint a-
mota atq; separata ab reliquo orbe terrarũ. Ager
em ortusve paradisi solidus est, sensibilis, corpo-
reus, humanis pedibus plantisve suffulciendis
aptus nostrę huic habitabili terrę: veraciter cõ-
iunctus, continuus & vnus. Omne etenim soli-
dum corpus quod sub cælo est: in communiter-
ræ mole: appenditur, figitur, libratur.

3 An terra paradisi sit ab hac terra: quã
incolunt mortales specie diuersa?

Nequaquã. omnis enim terra, quę sub cælo est: vna
est specie & vnus elementi natura. Si autem ter-

Theologicarum

ra paradisi, differret specie a nostra habitabili ter-
ra: aut hæc nõ esset sub cælo: aut certe ab hac quã
incolimus: esset reali interstitio separata. Nam
diuersa: species: mutuam agglutinationem, con-
tinuitatem & vnitatem suapte natura refugi-
unt.

4 Quoadusq; differt terra paradisi a ter-
ra communi?

Conuenit terra paradisi cum terra communi: im-
primis substantia ac specie. Deinde & in plaris-
q; qualitatibus: vt grauitate, sensibilitate, solidi-
tate, pondere & pleñs: huiusmodi. Nempe cor-
pore: visibiles & materiales ambe. Differunt aut
& plarisq; accidentibus vt altitudine, puritate,
preciositate incorruptibilitate. Nam he qualita-
tes cum nostrę terrę nõ adsint: paradisiacã terrã
lõge illustrẽ, & a cunctis expetibile reddunt.

5 Quę est præcipua qualitas: qua terra
paradisi cõmunem terrã vincit?

Naturalis omnium, quæ ad humanam salutem
expetuntur fœcunditas. Offert em ea vltro pa-
radysus: quæ humana qualiscunq; industria in-
genti labore ac sudore vix a cõmunis terrę gre-
mio extorquet. Vltro nea vbertate ac fœcundi-
tate: ager viret paradisi. Communis autem ter-
ra, duntaxat crebro vomere sulcata: vix hominẽ
agnoscens, illi quę necessaria sunt inuita pfert.

6 In qua præsertim mundi parte: est hic
deliciarum paradysus?

Coniicere licet in oriente, potius q̄ in alia qua-
uis mundi plaga: idq; tribus argumentis. Nam
ab oriente lux spargitur in mundum: a quo etiã
& motus inchoat vniuersi. Deinde & cuncti pe-
ne fluuii, ab ortu in occasum ferrĩ conspiciuntur,
quasi orientes in ortu: & occumbentes in occasu
Postremo q; etiam pars mundi purior, preciosior
ampliorisq; virtutis: est orientalis plaga. Id enim
indicat onne sensibilibium rerum genus: vt mine-
ralium vegetabilium & animalium.

7 Cur quæ in oriente gignuntur sensi-
bilis entia: his præstant: quæ ceterę mũ-
di gignunt plage?

Quia oriẽtalis regio, cũ vt ppior paradiso: tũ ve-
lut dextrũ mũdi: magis ipsas paradisi qualitates

emulatur: in l' isq; cæteras mûdi partes vincit. Id quippe in omni vt diximus sensibiliu reru gradu experiri libet. Nã orientales Margaritæ magnitudine, colore, integritate, puritate, p̄ciositate, pulchritudine, virtute, seu bona & salubri qualitate occidẽtales trãsiliunt. Id & vegetabilia faciunt. Id quoq; & animalia: q̄ grãdiora & longe fortiora in oriẽte, q̄ in ceteris mûdi plagis vifuntur.

8 Cum terra: spherice sit figure: quo pacto contingit in ea esse paradysum: omni reliqua terre portione eminẽtiorem? Mundus & cuncta q̄ ad mundi integritatem spectant corpora: vt calli & elementa q̄ maiora nuncupamus entia: natura sphericã sibi rotundãq; figurã vendicant. Hãc & ipsi calli incõmutabilem seruat. At tamen propter minora entia, q̄ in quatuor elementis viuunt: naturalis suę figure inãq̄ litatẽ, ipsa elementa precipue terra & aqua, perpetuunt. Hinc enĩ congregatę sunt adeo aqua in locu vnũ: vt apparet arida. Hinc valles mõtesq; in terra exorti sunt. In excelssima igit̄ terreni orbis parte: dic esse paradysum.

9 Cur cõis terra quam incolunt mortales: vallis miserie a cunctis appellatur? Id fit collatione paradysi. Nã sicut paradysus dici potest mons humane felicitatis: ita & cetera terra, que mortaliu hominũ genus vehit alitq;: eãq; paradysico monti subiecta, merito vallis humane miserie appellat. Vallis em̄ est: quia lõge inferior monte paradysi. Et miserie locus: quia assiduo labore hoĩem, quãdiu viuĩt exercet: demũq; illũ morte p̄scriptũ, a suo excutiens gremio: vt peregrinũ & alienigenã & vehere & alere recusat.

10 Cur eadem communis terra: hominis exilium & peregrinatio nuncupatur? Id etiã accidit cõparatione paradysi. Nã si paradysus patria est hoĩs: i qua, homo si minime excidisset: nat̄ erat immortalitate ac sensibili felicitate p̄frui: haud ab re cõis hec terra in quã post peccatũ exulatũ missus est: hominis & exilium & peregrinatio nũcupatur. Nõ em̄ iuxta apostolum habem⁹ in hoc mũdo, ciuitatẽ permanẽtẽ, sed futurã inquirim⁹. Hoc est aut eã quã pdidim⁹: aut ea meliõrẽ, recupetare nitimur ac speramus.

11 Cum humana felicitas non sit in voluptate sita: immo vero voluptas obfit plerũq; felicitati: cur humane felicitatis locus dicitur paradysus voluptatis? Haud ois voluptas obest felicitati: sed corporea sola q̄ imputat vitio. Spiritalis autẽ voluptas, & virtus est & annexa est felicitati. Perfecta autẽ & integra hoĩs felicitas: haud est in aia sola neq; in solo corpore: sed in vtriusq; partis, optimo statu. Erat aut is integer perfectusq; hoĩs (in vtraq; sui parte) status futurus in paradiso & in loco deliciasaru: qui tam spiritalẽ q̄ corporeã alimonia: hominĩ, vt vere alũno totiusq; nature filio: vltro p̄buisset.

12 An factus sit Adam in paradiso e limo paradysi?

Minime vt fere oĩbus placet. Nã terra paradysi, q̄q; specie eadẽ cũ terra cõi: haud est tñ subiecta, sensibiliu reru nouitatibus: hoc est ortui & occasui earundẽ. Imitat em̄ paradysus, spiritaliu potius reru iugẽ statum: eodẽq; semp mō se habẽtem immutabilitatẽ: q̄ sensibiliu & inferiorũ demutationem assiduam.

13 Vbi factus est & creatus Adam?

Si extra paradysum, vt fere oēs volunt: manifestũ est qm̄ in terra cõi: & ex limo terre eiusdẽ. Iacet em̄ nonnullis, nescio qua ratione aut autoritate nitentib⁹: Adã in damasceno Syrię agro p̄creatũ fuisse. Id aut magis diuina sola reuelatione: q̄ humana ratione discendum.

14 An cõmunis terrę lim⁹: ex quo fact⁹ est Adam: fuerit ab initio corruptus?

Nequaq;. Nã nõ modo tellus paradysi. sed & cõis terra, extitit ab initio suę creatiois virgo, pura, munda, incorrupta. Etenim simplex creatio: omnia in sua puritate produxit, syncera & incorrupta. Per peccatum vero in varias mũdi partes vt in elementa & minora entia: corruptio introiuit. Ex puro igit̄ & corruptio cõis terre limo: Adam substantiam accepit.

15 Cur non eo in loco creatus est Adam: in quo permãsurus erat si nõ excidisset & felicitate potiturus: vt in paradiso?

Questionum

Scriptū est. Tulit deus hominē quē fecerat: & pō-
fuit eum in paradiso voluptatis. Hęc verba indi-
cāt, creatū fuisse Adam extra paradysum: Ac de
inceps subuectū a deo deportatumq; ī paradysū.
Id autē ostendit hominē: haud statim ab initio
suę creationis esse perfectum: vtpote q creat⁹ est
in imo: & perfici natus est in summo.

16 Quid nobis exprimit Adę in paradysum a deo subuectio & deportatio?

Id quod iā in p̄cedēte diximus: scilicet aliis esse gradū creationis humanę. Aliū vero p̄fectiōis eiusdem. Nā creatus homo in imo: perficiendus est in cęlo. Hactenus em̄ differt homo ab angelis: q; hī in quo creati sunt gradu & loco: in eo & beati ab initio effecti sunt: quippe a sua creatione p̄fecti. Hominū autē gen⁹: creationē accipit in tenebris: demū in luce perficiendū, & ad eius contemplationem postea subuehendū.

17 An paradysus aliquo careat elemento?

Nullo. Nam paradysus & si non humanę creatio-
nis: humanę tñ salutis & cōseruationis est regio.
Ad humani autē corporis salutem: quattuor ele-
menta experunt. Nullo itaq; quattuor elemēto-
rū, caret paradysus. Ibi est terra & ager ipius para-
dysi. Ibi aqua: nā fluuius in paradiso scaturiens: q
inde egressus, in quattuor capita diuidit. Ibi etiā
purissimus aer & innocuus ignis.

18 An quattuor elemēta in paradiso: nul-
lam habeant contrarietatem: sicut in re-
gione cōmunis habitabilis terrę?

Cum elementa huius mūdi sint eiusdem speciei
cum elementis paradysi: necesse est his sicut & il-
lis naturalem contrarietatem inesse: sed a corru-
ptione & pugna alienā: ad harmoniam itē & con-
cordiam redactā. Nā regio paradysi, regio est pa-
cis & immortalitatis: a qua procul est omnis pu-
gna contrariorū. Ibi elementa sunt p̄sentibus
elementis puriora: & remissis temperatisve acu-
minibus, vsq; a deo concordie pace inuicem com-
mixta atq; alligata: vt humanę congruant im-
mortalitati: nullius egrimonie aut contrarie pas-
sionis vim: humano corpusculo, inferre nata.

Theologicarum

19 Quo p̄cipue argumento: voluptatis paradysum: sub cęlo esse: nostrę habitabili terrę coniunctam atq; adunitā: conuicere liceat?

Argumento rationalis animę. Nam qualitates rationalis animę: sunt vt qualitates & proprietates paradysi. Sola quippe rationalis anima, ex omnibus naturalibus formis: & immortalis est & imago seu thalam⁹ dei: quę quāq; tam perfecta sit & emulatrix summi dei: est tamē vilissimā entium portioni vt materię addicta, coniuncta, alligata. Quapropter quī negauerit esse in terra, siue sub cęlo paradysum voluptatis id est immortalitatis locum: is profecto esse in materia, aliquā immortalē animā inficiatur.

20 Quo pacto ex natura & ordine sensibilibus actiū: colligitur esse voluptatis paradysus?

Nam sensibiles act⁹, dispartimur in quattuor: in substantiarum, vitalē, sensitiuū, rationalē quorū primi tres: subiiciuntur parentq; sup̄mo. Ad hęc igitur speciem: telluream quoq; regionē ip̄me terre orbem quadripartito diuide: imā terrę portionem, tribuens his quę sunt. Nā in imo & profundo, mineralia frigore cōcrescunt. Sequētem vero viuētib; vt plantis: terriam, mutis animantibus. Quartam supremamq;, dic esse hominum propriam. Et hanc eandem (quippe humano immortalē actiū parem atq; respōdentem) voca: quam vestigam⁹: paradysum deliciarū.

Sensibiles actus quaterni.

Terra in quattuor distributa.

21 Quæ est horum quattuor communis terræ: paradisi: materiæ & humani actus mutua habitudo?

Hæc est: quæ eo fere modo se habet communis hæc terra, ad voluptatis paradisi: quo & materia ad humani actus. Apex enim communis huius terræ: est paradisi. Culmē vero materiæ, humanus actus. Hactenus communis terra, beata fit: qua paradisi fulcit illi: ut fundamentū subest. Humanus pariter actus, beatitudo est & perfectio materiæ: quæ cum nullo actu, quæ cum humano: nata est caelesti claritate & immortalitate donari. In nulla siquidē materiæ portione quæ in humano corpore: deus habitare dignatur.

22 Quod incommodū sequatur illos: qui negant sub cælo esse voluptatis paradisi?

Incomodū: quod prius recensuimus: scilicet nullum esse immortalem actum sub cælo: addictum natura atque alligatum materiæ. Qui enim perfecte nouerit & rationalis animæ proprietates & vinculum eiusdem cum materia (quæ abiectione etiam portione) noscet & paradisi proprietates & eius vinculum cum nostra habitabili terra: quæ despecta & abiecta: nequaquam inficiat ibi. Nam sicut rationalis anima, expressio est diuine imaginis in materia: ita & paradisi signū quoddam est super caelestium voluptatum: sensibiliter comuni terre sub cælis impressum.

23 An per angelicū actum eliciatur substantia paradisi sublunaris?

Minime: Nam angelicus actus nullum habet cum materia consortium. Is enim creatus est purus: & a materiali vnione alienus. Quo autē modo creatus est: ita & iugiter natus est permanere. Creatus est extra & supra captum, caelestium orbium. Is igitur sub luna, nullam naturalem habet mansionem: nec propter eundem, placata est a deo in superma terræ regione, ea paradisi, qua de intendimus. Illius quippe supercaelestis mansio: terrena habitatione sublimior.

24 Quid nos edocent duorum immortalium actuum angelici atque humani: lucida signacula?

Duplicem esse dei mansionem: Geminam deinde esse paradisi. Nam diuina lux ac sapientia: dumtaxat in immortalibus actibus (ut preparatis a se mundissimis domiciliis) habitare dignatur. Nullus enim trium inferiorum actuum, ut sensitiui vitalis & substantiui: diuini fulgoris & sapientia particeps fit. Et rursus utriusque immortalis actui: deus propriam deputauit paradisi ut naturalem suæ immortalitatis & beatitudinis sedem.

25 Quo pacto differt vera paradisi angelorum: ab hominum paradiso?

Quemadmodum & angelicus actus ab humano. Qua enim excellentia, vincit angelicus actus humanum: pari eminentia angelorum paradisi, hominum excellit paradisi. Angelorum enim paradisi, abiunctus est a terra nostra: quemadmodum & angelicus actus, a materiæ contubernio comperitur alienus. Vtriusque enim paradisi hoc est & supercaelestis & sublunaris proprietates: iuxta naturam & proprietatem suorum actuum (quorum gratia sunt) adæquata intelligatur.

26 An natus sit homo in angelorum paradisi: felicitatis gratia deportari?

Magis natus est homo, in angelorum paradisi deportari: quam angeli in humana paradisi comorari. Magis quoque proprium est rationali animæ (quæ appetenti esse in materia) ut abiugatur a materiæ vinculis: quam angelico actui, nubere & alligari materiæ. Ordinati in superioribus & naturali seriei comperenti: ut imperfecta perficiant, quæ ut perfecta, imperfectis cooperentur. Magis proprius est inferioribus, ascensus: quam superioribus descensus. Itaque incommodum non sit, in supercaelestem paradisi: hominum genus esse conuehendum: ibique immortalitate & æterna requie potiturum.

27 An si non peccasset Adam: alia quadam ex causa: in paradiso mortem obiisset?

Nequaquam. Nam in ea regione manebat: in qua nulla lis, discordia, pugna & contrarietas elementorum: vllam illi egrimoniam vim aut morbi causam intulisset. Omnis quippe corporeus morbus ex dissidentia elementorum seu distemperatis eorum acuminibus, quibus abinuicem corrumpunt:

Questionum

exortur. Etenim interior humani corporis harmonia & pax: vna cum exterior elementorum harmonia paceq; , aut saluatur aut interit. Et esto fateamur Adam in paradiso naturali actioe elementorū resoluī & emorī potuisse: attamē aut esu ligni vitæ aut alia quauis dei virtute a morte preseruatus: immortalitatem seruasset,

28 Qualiter Adam in paradiso: & mortalis erat & immortalis?

Mortalis erat id est potens mori. Et immortalis hoc est potens nō mori. Potuit em cadere: potuit etiam nō cadere: vtpote qui in manu liberi arbitrii positus erat & relictus ab initio. Si enī diuinis iussionib; paruisset: fuisset vtiq; a morte alien;: pseuerans in naturali immortalitate, in qua creatus fuerat. Mors autē per peccatū inuecta: eū qui poterat mori, ad iteritū perduxit mortalemq; esse, ex ipso effectu edocuit.

29 Cur vetuit deus: ne e solo sciētiae boni & mali ligno ederent prothoplasti?

Quia angelis quibus innata & concreata fuerat vniuersorum scientia: iamā per ipam scientiam peccauerant: & a suo principatu ac naturali felicitate exciderant. Nam volētes fieri equales deo (tanq; q vt dii, seipos omnia nosse presūmēbāt) in insipientiā, ex sapientibus corruerunt. Humanē igitur & salutē & felicitatē cōsulens deus: statuerat sanxeratq; salutifero p̄cepto, vt nondū humani adaperirent oculos: quoad humana substantia ex confirmatione diuina: a deo diuelli, amoueri ac separari non posset.

30 Vnde oritur emergitq; supbia: primū & radicale mundi malū?

Ex sciētia primū: deinde ex amore sui. Mali siquidem angeli, qui natura deum & semetipos nouerāt: qui & diuinā claritatē & diuinā in seipis muna, speculari potuerunt: seipos plusq; deū improbe amauerūt. Atq; hic inordinat; improbus amor sui: ex prauiā sui agnitione pependit. Sicut enī sciētia, vt plurimū annexa est supbia & vana mentis elatio: ita & ignorantia sui: coniueta plerūq; humilitas & abiectio sui reperit.

31 Quo pacto per ignorantia sui: cōsultare in primis voluit deus humanę salutē:

Theologicarum

ne malorū angelorū imitatione a suo bono excideret?

Quia vt p̄cedēs edocuit: plerūq; sciētia & agnitionē sui, comitat supbia. Ideo voluit de; p̄ ignorantia sui: humanę cōsultare salutē: nō equidē per aeternā iugemq; sui ignorantia. Nā frustra creasset deus hominē: si illū sub euiterna ignorantie nube, cōtineri voluisset: sed statuerat haud pri; humanos adaperire oculos: q̄ humanā substantiam virtute ppria: in bono & incōuertibili statu confirmasset, stabilisset, fixisset.

32 An nullus humanę cōfirmationi & in conuertibili a bono statui: positus fuerit a deo terminus?

Sicut nō eodē instanti creati sunt angeli & cōfirmati in bono: ita nec momēto eodē creat; est homo & cōfirmāndus fuit in statu boni. Posuerat deus aliquod instans cōfirmationis angelorum: diuersum ab instanti creationis iporum. Definierat quoq; tps humanę immutabilitatis: aliud ab hora creationis humanę. Ceterū quēadmodū mali angeli, añ suę confirmationis tps exciderunt: ita & prothoplasti, priusq; incōuertibiles essent effecti peccauerunt: videre & scire volentes: añ p̄scriptū sibi a deo tempus.

33 An per seipsum peccauerit homo in paradiso?

Nequaq;: sed suggestioe aliena, hoc est suasu mali angeli: qui prius in cælo peccauerat: & e caelesti patria, in hunc mundū corruerat. Hic enī inuidens humanę felicitati: simplices & incautos prothoplastos in paradiso elusit: diuinasq; iustiones spe diuinæ cuiusdā consequendę sortis, transgredi suasit. Primū nāq; & radicale vniuersi malum, in angelica mente ortum: in hominis vsq; mentē infelices ramos ppagauit.

34 An inuitus homo peccauerit an vero voluntarie?

Voluntarie. Nam si inuit; peccasset, haud qua; illi noxa & culpa: merito impuraret. Vtro autem peccauit: vtpote qui & diuinis iussionibus parere: & maligni suggestionibus obistere potuit. Pollebat enī libero arbitrio ab initio. Sed

circundatus carnis infirmitate: tenebris potiusq̄
luci, consentire & adherere maluit.

35 An humana preuaricatio nequaq̄ dia
bolo vt eius authori imputetur?

Immo. Nam omne peccatum: deriuatū est a pri
mo: quod in angelica mente per se: nullius horra
tu aut suggestione apparuit. Omne igitur sectum
dum peccatum, siue originis siue voluntatis, siue
angelorū siue hominū: haud ab re primo aposta
sia: duci: tanq̄ omnium malorū excogitatori & au
thori, venit imputandū.

36 Quib⁹ signis atq; indicis: humanum
peccatum: angelorū peccato: leuius es
se perpenditur?

Quia humanum peccatum est secundū & deri
uaticium: non primum. Quia item nō per se, sed
diabolica fraude illusus homo: diuinis preceptis
parere recusauit. Quia rursus homo, nōdū erat
apertis oculis: sciens bonum & malum: sicuti an
geli ab initio. Quia demum circundatus infirmi
tate carnis: & allectus per visum, vetiti ligni dele
ctatione & pulchritudine. Hęc quattuor indicia
humanum peccatum, angelica noxa multo leui
us esse conuincunt atq; coarguunt.

37 Cur angelorum peccatū fuit irremis
sibile & indignū venia?

Quia fuerunt iuxta scripturā, in scientia hoc est
apertis mentis oculis peccantes: quia etiam deo
creati propiores ac similiores: quia carnis infirmi
tate carentes: & natura fortiores vt peccato &
malo obfisteret: quia postremo primi, soli & per se
peccauerunt: nullius suggestione, fraude & hor
tatu inducti: vt malicie manus darēt suumye re
linquerent principatū.

38 An fuerit humanum peccatum: super
bia aut potius gula?

Superbia fuit, non gula. Nam qui hortatus est p
thoplastos: vt diuinis iussionibus, nequaq̄ obtē
perarent, sed de vetito ederent ligno: haudquaq̄
illis ipsius ligni dulcedinē, saporem & voluptatē
sed deorum potius similitudinē & aequalitatē
exposuit. Dixit enī: quacūq; hora comederitis ex
eo: eritis sicut dii, scientes bonū & malū. Hęc igit
diabolica spōsio & inanīs pthoplastorū spes: ma

nifeste ad supbiā potiusq̄ ad gulā attinere pbat.
39 Cum humanum peccatum fuerit an
gelico simile: quo pacto non eidem fuit
par & æquale?

Angelorū seu demonū peccatum fuit supbia: nō
autē (vt voluere nōnulli) luxuria. Humana vero
transgressio: fuit itē supbia, non gula. Ambo itaq;
pctā similia eiusdēq; speciei fuere: non tñ equalia
Nā diximus angelorū peccatū, extitisse grauius
& venia indignū: vtpote primū fontanūq; mūdū
malū. Humanū autē pctm esse leuius: cū ab ange
lico effluerit: Consonāt igit vtraq; pctā qualita
te: dissidēt autem quantitate.

40 Cur statim post esum ligni scientie bo
ni & mali: apti sūt oculi amborū cogno
ueruntq; se esse nudos?

Qz cōfestim post esum ligni scientie boni & mali
cognouerit pthoplasti, se nudos esse: sintq; eorū
oculi adapti: id spectat ad natiuā hoīs ignoratiā,
qua hoīem ab angelo differre sepi⁹ docuim⁹. Nā
ab initio creatiois sue: apti sunt spiritalis oculi an
gelorū erātq; scientes bonū & malū. Hō autē crea
tus est ab initio, cecis clausisve spiritalib⁹ sue mē
tis oculi: nequaq̄ agnosces boni & mali discrimen
qd illi patuit primū post diuinorū mandatorum
preuaricationem.

41 Cur in serpentis specie: diabolus pro
thoplastis apparuisse: a sacris eloquiis fi
guratur?

Iuste & plurimē causę sunt: q̄ pditū dānatīve an
gelū in serpētis figura, ac specie describāt. s. imun
dicia, terror oculorū, pestiferū virus lethalisve af
fatus, ī imo cōuersatio, insidię, latibula &: q̄ cete
ras preit, innata astutia. Hęc siquidē cūctę pprieta
tes: & serpētib⁹ & demonib⁹ cōes insunt. Dāmō
quippe immūd⁹ spūs appellat⁹, terrific⁹ est visu,
mortis nūmister, ī imo dānat⁹ serpit, insidias clā
parat: & innata fraude, hoīem seducere molitur.

42 Quāobrem ad mulierem priusq̄ ad vi
rū serpens accessit?

Accessit serpens in paradiso: nō ad virum primo
sed ad mulierem dicens ad illam. Cur præcepit
vobis deus: vt non ederetis, de ligno scientie bo
ni & mali. Post omnē vero sermonē, tulit mulier

*Malum
q̄ prohibe
tūm et ad
uocatur
id est
serpens
in figura
serpentis
fuit.*

Questionum Theologicarum

de ligno & comedit: deditq; viro suo: q; etiã comedit, & aperti sunt oculi amborũ. Hoc em̄ pacto i humanũ genus: p̄ infirmiorẽ eius partẽ: id est per mulierem: peccatũ a diabolo irrepfit. Nã quia p̄rior est ad malũ: mulieris q̄ viri cõcupiscentia: iõ prior ad mulierẽ, q̄ ad virũ: callid⁹ serpẽs accessit.

43 Quo pacto humanum peccatũ: motui naturæ extiterit contrariũ?

Quia peccatũ, quẽdã est naturę iordinatio: ideo humanũ quoq; peccatum motui naturæ extitit contrariũ. Nam motu naturæ: vir prior factus: deinde ex viro, pducta mulier. At inordinato motu, cõtrarie peccatũ pcessit: quandoq; id ex muliere (q̄ prima serpẽti paruĩt) serpsit in virũ. Fuit igit̄ mot⁹ pcti: substãtiali naturę motui cõtrariũ.

44 Quis ordo fuit diuinę i terrogationis: arguentis prothoplastos de peccato?

Ordo cõtrarius motui pcti. Nã a serpẽte, p mulierẽ, in virũ pctm̄ pcessit. Alloquit⁹ est aut̄ de⁹ in primis Adã: deinde mulierẽ: postremo serpẽtem. Respõdit enĩ Adã deo. Mulier quã dedisti mihi sociã: dedit mihi de fructu & comedi. Mulier vero cõuicta & interrogata subiũxit. Serpẽs seduxit me. Interrogat⁹ aut̄ postremo serpẽs obmutuit. Fuit itaq; diuina increpatio ad pthoplastos: contraria ordinĩ peccati.

45 Quo ordine: diuina maledictio: supra pthoplastos incubuit?

Ordine peccati. Increpauit enĩ de⁹ Adã p̄ omnibus. Postea mulierẽ. Tertio serpẽtẽ. Maledixit autẽ in primis serpẽti, postea mulierĩ, tertio viro, postremo terrę ex q̄ vir factus fuerat. Dixit enĩ serpẽti. Maledictus eris inter oĩa animãtia terrę: supra pct⁹ tuũ gradieris: inimicitias ponã inter te & mulierẽ. Mulierĩ autẽ dixit. In dolore paries: & sub viri potestate eris. Viro deniq; hęc locut⁹ est. Puluis es & i puluerẽ reuerteris. Maledicta terra in ope tuo: cũ seueris illã, nõ dabit fructus suos.

46 Quid est prothoplastos ante peccatũ nudos fuisse: & postea pirozomatis forliorum seip̄sos cõuestisse?

Id spectat ad eam quã sæpe dixim⁹, natiuam hominis ignorantiam. Nam vnus e cunctis animã

tibus homo: procreatur nudus: nec squãma, nec plumis, nec villis carnem contactus. Hęc enĩ sũt naturalia operimenta, mutorum animantium: q̄ a natura soli homini defunt. Natura homini, nullius animantis peculiare indidit proprietate: dãs illi vnũersale artificium: quo ex omnibus rebus, quam voluerit sibi vestem conficiat: & propriam insuper m̄tem: ad omniũ imitationẽ sapietẽt cõponat.

47 An sicut Adam creat⁹ est a deo: extra paradysum: ita & Eua sit educta ex latere Adę: extra paradysum?

P̄diximus ex relatu & opinione multorũ Adã nequaq; aut in paradiso, aut ex terra paradisi: sed in agro damasceno: ex eiusdem terræ limo a deo procreatum. At vero Euam cum ex etiam non nullorũ opinione, tum ex factorũ eloquiõrũ testimoniõ: constat nequaq; extra paradysũ, sed in paradiso ex Adę costa: a deo formatã, originẽ accepisse. Prius enĩ in littera habetur: plantauerat domĩn⁹ de⁹ paradysum voluptatis ab initio: in quo posuit hominẽ quẽ formauerat. Et rursus. Tulit ergo dñs de⁹ hominẽ: & posuit eum in paradiso voluptatis, vt custodiret illum. Deinde subiũgit non est bonũ hoĩem esse solũ: faciamus ei adiutoriũ simile sibi. Immisitq; dñs deus soporẽ in Adã, cunq; obdormisset: tulit vnam de costis eius & repleuit carnẽ pro ea. Et edificauit costã quam tulerat de Adã i mulierẽ: & adduxit eã ad Adã. Hac ergo persuadent Euã in paradiso originẽ duxisse.

48 An absq; peccato & maledictione dei mulier in dolore carnis deinceps peperisset?

Nequaq;. Nã id etiã expressit post peccatũ, diuisa maledictio dicẽs. In dolore paries: quasi absq; peccato, minime fuisset in dolore paritura. Id etiam licet experiri in beatiss̄ima virgine Maria: quã & originalis peccati macula caruit: & innocentem filium, innocens virgo: absq; villo carnis dolore & cruciatu, foeliciter enixa tradidit & creditur.

49 An & terra innocenti homini vltro & nullo vomere sulcata cuncta necessaria protulisset?

Innocens & innoxius homo: fuisset equitemus ac

cola paradisi: cuius vberimus & virgineus ager:
feru nec patitur nec eo sulcari vult: sponde enim
oia parit q̄ sunt alio homini necessaria. Quare
absq; cois terre vsu (qua p̄sentē miserā vallē di-
cūt) vera immortalitate p̄fui homo potuisset.
Vbi aut̄ in eius exiliū, eieci e paradiso p̄thopla-
sti ruerunt: hęc hominē nequaq; vt verū alumnū
vtve naturæ filium agnouit. Sed pp̄ria vbera illi
clausit & necessaria nisi coacta tulit.

50 An etiam viri & mulieris inæqualitas
aliunde q̄ e peccato amborum prodie-
rit?

Minime. nã & id palā expressit mulieris a deo ma-
ledictio. Ad eam quippe post peccatū dictum est
Sub viri potestate eris & ipse dominabit tui. Erat
enī añ peccatum quedā naturalis equalitas & in-
dissociabilis amor, inter virū & mulierē: tanq̄ in-
ter actū & potentiā, inter veritatē & integrā ima-
ginem. Hac aut̄ equalitas & mutua pacis cōcor-
dia: peccato infeliciter soluta interit: pro æq̄li-
tate: statuens inter extrema humani generis inæ-
qualitatem.

51 Vnde etiam pependit spiritus & car-
nis diuisio atq; discordia: & mutua am-
borum aduersum se inuicem concupis-
centia?

Omnis contrarietas, lis, diuisio atq; discordia: or-
ta est in homine ex peccato. Vbi enī per peccatū,
a diuina pace atq; vnitate, alienus effectus est ho-
mo: cepit mox & diuidi in seipso, quādāq; suarū
partiu experiri cōtrarietate. Aduersus spiritū, illi
co caro illecebrosa cōcupiuit. Et aduersus eandē
spiritus (cœlestiū nondū immemor rerū) contra-
ris prouiditq; motib; agi cepit: q̄ quidē cōtraria
studia ex pctō contigere.

52 Quotplex post peccatū: contigit i ho-
mine lis atq; diuisio?

Quadruplex. Prima separatiōis a deo. Secūda vi-
ri vxorisq; dissidiētia. Tertia contraria spūs & car-
nis studia: & cōcupiscentia in diuersa rapientes.
Quarta corporaliū humanarū viriū: que rationi
obteperare natæ sunt, mutua inordinatio & pu-

gna. Nam per peccatum infirmata humana ra-
tio: non vsquequaq; corporeas vires ad vnitatē
sui intendere sufficit. Hac quattuor dissidia per
peccatū experitur homo.

53 Vnde pendet omnis vnitas & concor-
dia?

A diuina pace. Hęc enī cūctis creaturis: & substā-
tiam & quicquid habet virtutis largita est. Diui-
na quippe substantia, vt ē infinita: ita & summe
vna & excellēti modo sibiip̄si cōsentanea: quādo
quidē per oēs sui personas: tā substātie q̄ volūta-
tis & vnanimittatis vinculo sibiip̄si cōnūtur: nul-
li alteritati, diuisioni aut discordiē obnoxia.

54 Quo pacto creatura queat secum vna
concors & pacifica fieri?

Per ipsius vnitatē & pacē cum deo: deus enī sum-
ma vnitas est: totius vnitatis & pacis causa. Om-
nis vero vnitas: p̄det ac p̄ficiscit a diuina mona-
de. Si cupit igit̄ creatura, secum ip̄a vna, concors
& pacifica fieri: stu deat imprimis vna esse, cū sup̄
ma monade: toti; vnitatis & pacis authore. Nã
quæ diuisa ē ab vnitate: quo pacto particeps erit
vnitatis & pacis?

55 Ex quot vnitatibus: elicitor pax & vni-
tas creaturæ cum seip̄sa?

Ex duabus: scilicet ex absoluta vnitate creatoris
dei cum seip̄so: & ex mediā vnitate ac pace ipsius
creaturæ cum deo. Nam ex his duabus vt p̄a-
missis p̄auiis ac p̄currentibus vnitatib;: pro-
dit resultatve vnitas tertia: qua creatura sibiip̄si
fit vna: pacificisq; studiis sibiip̄si colligatur. Vt
si deus vnus est in seip̄so: & homo a deo nequaq;
dissidet, sed vnus est cum illo: necesse est vt & ho-
mo, sit vnus & pacificus cum seip̄so: nec vllā sua-
rum aut partium aut virium, contrarietatem ex-
periat.

56 Vnde emergit omnis lis diuisio ac dis-
cordia creaturarum: tam ab inuicem: q̄
a seip̄sis?

Ex diuisione & separatiōe earum a deo. Nã sub-
lat a mediā vnitate creaturarum: quæ est earum
cum deo pax & concordia: necesse est & tertiam
earum tolli atq; interire vnitatem: per quam &

Questionum

Theologicarum

adinuicem & ad seipsas, agglutinari & conspirare illas oportet. Etenim ea de causa dissidet homo a seipso: quia primo diuisus est a deo.

57 Quo pacto hæc conspirationes & unitates creaturarum: cum deo diuinarum personarum progressionibus nobis inueniunt?

In deo vna est substantia: & personalis unitas trina. Unitas patris, gignit unitatem filii. Hæc vero ambæ unitates: eliciunt unitatem spiritus sancti. Hoc igitur modo in exterioribus unitatibus discurre. Nam deus est primo per se & cum seipso vnus. Ab hac autem dei unitate: pendet creatura: cum deo pax & concordia: dæmni vero ex his unitatibus, vt præcurrentibus: tertia unitas emergit, quæ creaturam adigit alligatque sibi ipsi.

58 Quas unitates: sustulit peccatum tantum angelorum quam hominum?

Secundam & tertiam: non primam. Nam peccatum nihil operatum est in deo: nec valuit summam illius diuellere unitatem. Rupit autem peccatum duo tantum vincula: primum quo cohererent creatori creature. Secundum quo denique creaturae sibi ipsis adhererent. Nam peccatum tam dæmonas quam homines auulsit a deo. Deinde & dæmones & homines a semetipsis: contrarietate & pugna voluntatum diuisit.

59 In qua trium quas diximus unitatum exortum est imprimis peccatum?

Non in prima. Nam hæc est pax dei cum seipso: æterna, immensa, inuolabilis. Diuina quippe absoluta unitas: omni peccato & instabilitate sui eminentior. Non etiam exortum est in tertia: quæ est dissidentia creaturarum a seipsis: cum hæc sit a priore illata. Ortum est igitur peccatum in unitate media, hoc est in eo vinculo: quo creatura vna erat cum creatore. Sublato quippe foedere creatoris & creature: mox interiit id foedus, quo creatura sibi ipsi consentiebat.

60 Quid est peccatum: an aliqua substantia?

Peccatum nec est aliqua substantia, nec aliquod accidens vlli substantiæ innatum aut concreatum sed simplex creaturam substantiarum inordinatio.

Hoc est earundem & a suo opifice deo & a propria unitate, & a mutua pace discessio. Nam sicut qui binarium numerum, in loco statuerit unitatis dans illi monadis honorem cunctisque numeris illum præficiens, hic merito numerorum subuerteret ordinem: ita & qui creaturam in sede & culmine collocat creatoris: hic palam ordinem subuertit vniuersorum. Huiusmodi igitur inordinatio: totius peccati extitit initium.

61 Quo pacto accipienda est rerum inordinatio: quæ peccatum appellatur?

Sicut in præcedente docuimus. Nam in cunctis rebus: naturalis ordo seruatur: vt in numeris præfidelis monas. Sequitur dyas, cui trias naturali serie succedit: & ita deinceps. Peccatum igitur in numeris: nullus numerus est: sed sola inordinatio numerorum & peruersio naturalis ordinis ipsorum quemadmodum qui aut dyadem aut triadem: ceteris numeris, unitatis loco præfecerit: aut quæ triadem, ante dyadem posuerit. Ad hunc modum peccatum in rebus: nulla est rerum substantia: sed naturalis earum ordinis confusio, peruersio, inordinatio: ab eo: qui alicui creature, creatoris tribuerit honores.

62 Qualiter superbia primum vniuersi malum: edoceatur esse rerum & substantiarum inordinatio?

Quia superbia extollit creaturam, in locum fastigium & honorem creatoris: transferitque dyadem in locum monadis. Atque hoc pacto superbia: aut excutit a suo gradu monadem: aut illi (quæ imperii consortem iure repudiat) dyadem æque studet. Aut enim dæmones, deo parauerunt infidas: conantes eius loco præesse creaturis: aut illi equalari, & quales se esse voluerunt.

63 Cur nonnulli theologorum repudiauerunt dyadem: vt rebus exitiosam?

Id pertinet ad ea, quæ de superbia diximus in præcedente: duabus enim causis: merito dyadis nomen est repudiandum. Prima: quia dyas diuisionem, litem, ac discordiam exprimit: quæ merito cuncti habent exitiosam. Secunda: quia per dyadem intelligunt angelum primum seu totius apostasie ducem: qui proximum diuinæ monadi: primum in illa sese attollere conatus est: illique studuit eas

quati. Nimirum igitur dyas est repudianda: in qua superbia primum exorta est.

64 Quotquot creaturarū genera velut ab suo ordine aberrantia: peccato extiterere obnoxia?

Tantum duo angelicū & humanū. Nā hęc duntaxat creature, quę natura similes erant deo, per peccatū illi dissimiles effectę sunt. Hęc solę quę ad sapientiā natę erāt: insipientes euaserunt. Quę libere & p̄dite erant voluntate: vltro sese peccati & mortis seruituti addixere. Est em̄ peccati solus creatę volūtatis instabilitas: & ab suo ordine digressio. Quę autē creature exortes sunt voluntatis: hęc nusq̄, ab suo ordine aberrare potuere.

65 Quotplex est voluntas?

Triū: diuina, angelica, humana. Nā quicquid sub hoīe: est expers voluntatis ac liberi arbitrii. idq; haud suo consilio: sed naturali sensu aut instinctu regitur. Ortum est autē primū mūdi malum ac peccatū: non in prima, neq; in tertia voluntate: sed in media, id est in angelica: a qua serpsit in tertiam voluntatem: quę secundę, potiusq; diuine obtempert.

66 Quis optimus est vnīuersi status?

Vnitas, pax & cōcordia harū triū volūtātū. Nā dissidentia earū: periclitatio est & naufragiū vnīuersi. Cū em̄ nequeāt hęc tres voluntates, ad modum triū diuinę psonę: substantiāli vinculo sibi inuicē coherere: debēt saltē paritate & vnānimitate consensuum cōspirare in vnū: vt optimū vnīuersi status inde eliciatur. Nā diuinā volūtas quę cūctis natura p̄est: cōtulit ceteris volūtātibus oīm inferiorū creaturarū moderamē: quę si diuine neq; pareāt: hic oīs inordinatio pcedet.

67 Quę sunt obiecta voluntatis?

Bonum malū. virtus vitium, laudabile vituperabile, premiū poena. His em̄ cōtrariis agitur voluntas. Nam & si malum segetur: ad id tamen: sub cuiusdā apparētis boni specie fertur. Nullus q̄pe (vt diuus dionysius ait) intueās in malū aliud quod id agit aut prosequitur. sed in id fertur: vt i

poena dignum.

68 An eorum quę voluntatis sunt expertia vt ferarū cunctorumve animalium opera sint nec bona nec mala?

Ferarum & cunctorū aīaliū opera: moraliter nec bona nec mala sunt. Nam neq; virtutes, neq; vitia appellantur. Nec etiam laude nec vituperio: nec premio nec poena digna censentur. Quoti es autem hęc opera aut bona aut mala vocant: bono pro vtili & malo p̄ inutili vitimur. Sunt em̄ ferarū opera: hominibus aut vtilia aut inutilia.

69 Quid exigitur: vt opus aliquod: perfecte aut bonum aut malum vocetur?

Operis intentio eiusq; p̄uissio ac p̄cognitio. Nam si quis casu, bonum aliquod opus implet: quod nequicq; aut p̄uiderat, aut facere intēdebat: id nō est perfecte & syncere bonum. Equidē bonū est: sed non bene & cum intentione factū. Qui autem ex intentione & p̄cognitioe boni, in bonū fertur: id opus perfecte bonum cēteatur, quādoquidē & bonū id est: & bene hoc est cū intentione & p̄cognitioe patratum.

70 An demones agere queant bonum?

Demones perfecte bonū agere nequeunt, vt parte quibus deest boni & p̄uissio & intentio. Nā & corrupta est ex assidua instabilitate eorū, voluntas: vt iam bonum nolit. & spiritalis eorum oculus cecus est: haud sufficiens p̄speculari atq; p̄uiderere, quę sint vere bona. Opus autem perfecte bonū, proficiscitur ab habitu virtutis: quę demonibus deest.

71 Quod fuit secundū demonū peccatū?

Primū demonū peccatū fuit vt dixim⁹ superbia: & eleuatio eorū in celo. Secundum vero qd̄ eorū mentes virus infecit: fuit inuidia, ancilla & pedissequa priorū superbię: qua post ruīnam e celis suam: humano generi inuidētes p̄thoplastos in paradiso eluserunt. Superbia demonū est qua pares esse deo voluerunt. Eorum vero inuidia: qua humanum genus, noluerūt se esse felicius.

72 An prothoplastorum ruina: operatus sit demō: intuens in malum simpliciter? Nequaq;. Nam diximus neminem in malum aliud quod intuentem: ipsum malum moliri: atq; ope

Questionum

rari. Quod enim serpens prothoplastos seduxerit: id fecit sub cuiusdam apparatus boni specie, ut forte sub preteritu & umbra solaminis. Etenim solatiū miser est (ut cōi paremio efferūt) sociū habere miserie sueque infelicitate cōsortē. Adde etiā quod malus oīs actus, demones letificat. Sunt enim ex his de quibus dictū est. Qui letantur cū malefecerint. Hęc autē leticia: speciem quandā boni demonibus preferunt.

73 Quot sūt effectus peccati in demonibus? 78

Tres: elatio eorū in cœlo, ruina e cœlis, dānatio eorū dē in abyssu mūdi, quā infernū dicitur. Hęc tria sunt in demonibus precipua peccati cōsequētia. Nā cū sint incorporei spūs: nullā tēporariā mortem seu partū dissolutionē, potuit peccatū in eis operari. Substantialibus enim prius abiuicē dissolubilibus, carent.

74 Quot sunt effectus peccati in hoīe?

Sex: scilicet extollētia seu prima in paradiso peccatio. Deinde ei⁹ e paradiso exiliū. Tertia tēporaria mors: quā vocam⁹ aīe corporisq; dissolutionē abiuicē. Quarta corpis interit⁹, corruptio & in cineres resolutio. Quinta aīarū in limbo captiuitas. Sup̄ma quā plurimarū aīarū eterna dānatio. Quia enim hō est demone cōpositior: hinc peccati effectus in homine, quā in demonibus reperiuntur duplo plures.

75 An originale peccatum fuerit in prothoplastis?

Minime. Nā nulli substantię (ut prius docuim⁹) innatū est aut cōcreatū mali germē. Adā creat⁹ est absq; peccatō, Eua quoq; ex Adā latere: ab omni peccati macula munda setaq; pcessit. Caruerūt igitur prothoplasti originali peccatō: quāquidē hī voluntarie & vltro demonice suggestioni obtemperantes: diuina iussū transgressi sunt.

76 Quid est originale peccatum?

Est peccatum prothoplastorum: quod ab ipsis in filios processit. Id enim haud quāquam prothoplastorum collatione: sed cōparatione filiorum, originale innatumq; appellatur. Quod enim in filiis, est peccatum originis & natiuitatis: id in prothoplastis primisve parentibus, fuit peccatum voluntatis & non originis.

77 An si ante peccatū suū prothoplasti filios aut filias genuissent: peccati macula

Theologicarum

filiiis aut filiabus adhefisset?

Nequaquam. Nam post natiuitatem filiorū: vis peccati prothoplastorum, nequaquam in filios aut filias eorum traduci potuisset. At quia omne humanum genus, adhuc erat in lūbis & in semine prothoplastorum quando peccauerunt: hac de causa in omne humanum genus, vis originalis peccati sese effudit.

78 An si nō prothoplasti: sed tñ aliquis filiorū corū peccasset: fuisset oē humanū genus originali peccato obnoxium?

Minime, sed duntaxat eius filii, qui peccasset primus. Reliqua autem humani generis pars, quæ ab innocentibus innoxiusq; parentibus prodisset: immunis ac libera fuisset a peccato. Nam originalis macula, vim habet duntaxat a parentibus: sese in naturales filios propagandi. In peccato quippe parentum: semen filiorum quod adhuc parentibus inest, corrumpitur & maculatur.

79 Quod fuit secundum hominis peccatum?

Inuidia, sicuti in demonibus quæ per iram fratrem peperit homicidium. Fuit enim primū hominis peccatum superbia: seu diuinorum honorum infausta appetitio. Secundum vero inuidia: qua primogenitus Adā: Cain: fratri suo abel inuidit, eo quod respexisset deus ad sacrificiū Abel: ad se autem & ad eius sacrificia, nequaquam respexisset. Quamobrem iratus Cain fratrem interfecit.

80 Quod est tertium hominū peccatum?

Ira. Nam superbia, inuidiam genuit. Inuidia autem peperit irā, ira vero homicidium patrauit. Quia enim inuidit Cain fratri, quod plus a deo diligeretur: hinc nimia ira exandescens: ab eius nece temperare non potuit. Inuidia igitur pedissequa est & ancilla superbię. Ira autem ambarum ministra: conceptum scelus patrat exequiturq;.

81 Quot sūt generati hoīm mala & peccata?

quibus ex indita originis macula vniuscuiusq; hominis voluntas euadit obnoxia? Septem: superbia, inuidia, ira, auaritia, luxuria, gula, acedia. Hęc sunt precipue pestes: quæ hominū mentes ex indita originis macula infima

tas: viciate & adigere morti solent. Omne em̄ vo-
lūtatis malū: oriū a malo & peccato natiuitatis:
quod a primis, est iditū vnīcūq; filiorū. Eteṁ id
malū, qđ i filiū est malū nature: fuit vt dixim⁹ in
p̄thoplastis malū soli⁹ volūtatis: quādoquidē n̄
lū a natura: sed omē a volūtate malū pepēdit.

82 Quomodo se habent adinuicem hæc
septena hominum peccata?

Sicut spiritus & caro. Nā alia sunt spiritalia pec-
cata: alia vero carnis vitia & mala. Spiritalia sūt
hec tria: superbia, inuidia, ira. Ad carnē autē spe-
ctant: luxuria, gula, acedia. Ad vtrūq; vero aua-
ritia pertinere iudicatur. Nam & spiritalib⁹ ma-
lis & carneis vitiis auaritia famulatur.

83 Vnde spiritalia hominum mala: vnde
& carnalia vitia oriuntur?

Spiritalia hominū mala ex nimia animi vehemē-
tia & honorū appetitione pendent. Carnalia autē
vitia ex negligentia & animi remissione & præ-
cipue ex carnis delectatiōe oriū. Nā vehemētior
ac feruētior anim⁹: dū pl⁹ equo sursum attollit: is
aut ideo subbit aut iūdet aut irascit. Remissior
vero & abiectior, dū carnis illecebris sese oblecta-
re cupit: aut luxuriē aut gulā aut acediā sectat.

84 Quæ sunt spiritalium malorum ppri-
etates ac differentia?

Superbia primatū iter spiritalia obtinet mala. Illi
succedit inuidia, quā sequit ira. Nā supbia aut su-
mo superior: aut par eidē fieri cōtēdit. Inuidia ve-
ro parē renuit: & egre superiorē admittit. Ira por-
ro ābab⁹ famulatur: & gignit ex vtrāq;. Irrogat-
tas quippe iniurias vlcisci parat: impletq; opere
quod priora duo mala, tacto igne concepere.

85 Quæ sunt carnalium vitiorū differen-
tiæ ac proprietates?

Hic eorum est ordo. luxuria, gula, acedia. Luxu-
ria est vitium sensus: gula vitæ, acedia substatiē
Luxuria hominē in animalīū deicit gradū. Gu-
la illum plantis cōfert. Acedia mineralibus eun-
dem perfimilē reddit. Nā animalīū præcipua &
potissima operatio, est generatio. Plantæ assidua
nutritione egēt. Mineralia vero nisi ab alio mo-
ueantur: fixa & immobilia p̄seuerat: iugisq; & af-
fidui soporis speciem gerunt.

86 Quopacto ad carnalia vitia sese spiri-
90

talia mala habent?

Sicut sursum ad deorsum. Nā spiritalia sursum
nimis attollunt animum. Carnalia vero eundē i-
ma corripunt. Spiritalia freno: carnalia vero fia-
gello & scutica egere probantur. Nam nimium
elatus ardensve animus: cohibendus est & con-
tinendus in medio. Nimiū quoq; humilis & im-
mersus carni: vrgendus stimulo vt ab imo in me-
dium reuocetur. Spes improba spiritalibus ma-
lis: Desperatio vero, carnalibus præstat initium.
Porro auaritia vt diximus partes vtrorūq; secta-
tur. Eteṁ oculi: vt & honoribus potiamur & il-
lecebris ingurgitemur: vtilis existimant.

87 Cur spiritalia mala sunt carnalib⁹ de-
sideriis ac vitiis: & natura & tpe priora?

Quia spiritus & natura & tempore prior est car-
ne. Nam ante carnē, creatus est spiritus: nō hu-
manus, sed angelicus. Angeli quippe & ante ho-
mines facti sunt: & priores hominibus peccauer-
unt. Simpliciu autē spiritū, hoc est angelorum
peccata: spiritalia fuere: q̄ ideo & natura & tem-
pore, carnalia mala antecesserunt. Et non modo
in angelis: sed & in hoīb⁹, spiritalia peccata fue-
runt carnalibus priora. Nam prima hominū pec-
cata: superbia, inuidia, ira.

88 Vbi est locus virtutis?

In medio spiritaliū & carnaliū vitiorū. Nā vitia
in extrema: aut sursum aut deorsū a medio defici-
unt. Spiritalia siquidē excellūt mediū. Carnalia
medio subsunt. Virtus autē vltro citroq; nequaquā
digrediēs, a medio: nec freno nec scutica se egere
testat. Sicut em̄ medi⁹ sol inter cæteros errones
in deuio calle pergit: ita & intervitiōrū tenebras,
splendor virtutis in mediocritate coeretur.

89 Quid virtus?

Virtus est aternū & indissolubile spūs & carnis
vinculū: qđ totius hoīs gignit immortalitē. Nā
dū nimis elatū vehemētēq; spm̄: virt⁹ cohibet ac
paulisp̄ a sumo, deprimat in mediū: dū itē nimis
infeelicē ac sumerlā illecebris carnē: flagello sur-
sum cogit reuocatq; ab imo, in mediū: hoc pa-
cto obuīs motib⁹, spūs & caro sibi iuicē i medio
occurrūt, & vsq; adeo fortivinclo vniūq; virtua-
tis in vnū colligāt: vt nūq; ab altitro dissociēt.

90 Quid item vitium?

Questionum

Mors & interit⁹ totius hoīs: quā cōtrariē partū ipsius vt spūs & carnis latōnes: a medio in extrema tēdētes operātur. Nā sicut p virtutē, spūs hoīs & caro: ab extremis mouētur in mediū occurrūtq; sibi inuicē in medio: ita & p vitia, a medio dilabunt in extrema: totiusq; hoīs substantiā infeliciter, cōtrariis latōnib⁹ diuellūt. Etenī dū spūs sursum, caro vero deorsum nimis fert: hinc hoīs vnitas, perfacile dissociatur.

91 Quo pacto se habet virt⁹ ad vitium? Sicut mediū ad extrema: sicut itē ea q̄ ex dyade efficit monadē: ad id quod monadē diuellit in dyada. Nā virt⁹ mediū: vitia extrema sunt. Virtus ab extremis fert in mediū: in quo residet imota. Vitia autē a medio ferunt in extrema. Virtus ex spū & carne, efficit vnū: tēperās vtrūq; cauē q; ne ab inuicē diuellāt. At vitii: spū a carne & carnē a spū dissociare studet. Quapropter virt⁹ monas est & cōpago totius: vitium vero dyas & dissolutio eiusdem.

92 Cū vtrūq; cōtingat ī vtroq; hoc ē monas & dyas in vitio & virtute: a quo virtus a quo item vitium sit diffiniendum? Et si in vtroq; contingat vtrūq; tamē ab vltimo & sine, est vtrūq; diffiniendū. Nā virt⁹ diuisa cōsūgit: elicitq; ex dyade monadē. Vitii vero tota & cōiuncta dissoluit: monadē redigēs in dyadē. Quia igitē principiū virtutis dyas: ei⁹ vero terminus monas: & e diuerso ga vitii initiū monas, ei⁹ autē finis dyas: nimirū virtus a monade: vitium vero a dyade est diffiniendum.

93 Cū diuina mutatio sursum ferat aīos eosq; medio superiores efficiat: quopa⁹cto spīritus supra mediū eleuatio spīritale vitium appellatur?

Dicim⁹ spīritalia vitia, esse eleuatiōes animi supra mediū, vt quoties honoz appetitōe, spūs sursum nimis attollit. Attamen diuina imitatio (vt diuo dionysio placet) eū animū q diuinā sectat effigiē: medio superiorē efficit. Quō igitē spīritale malū est: quo spūs medio antecellit! Hęc instātia: diluēda est ex amore aut dei aut sui. Nā sacro dei amore ignit⁹ animus: absq; culpa & pctō, supra mediū fit euaditq; in deū. Qui autē amore sui infatuatus, supra mediū fieri nūritur: hic merito

Theologicarum

spīritalib⁹ malis morbecere iudicatur.

94 Cum rursum humilitas sit medio inferior & hęc virtutib⁹ annumeretur: quo pacto q̄ subsunt medio vitia dicuntur? Haud quisq; sese infra mediū cōtinet anim⁹, vitiosus est: sed is duntaxat q̄ desidia atq; ignauia marcēs: carnalib⁹ illecebris sese sumergi patitur. At is q̄ ppriē ifirmitatis cōsci⁹: q; ad mēsurā & sobrietatē de seipo sapiēs, diuini honotis gratia, medio inferior esse gaudet: alien⁹ est a vitio. Est eī hūilitas, sacra dei reuerētia: p quā mortalis ifirmitas, cōsideratiōe diuinē immēsitatis sese penē nihil esse perpendit.

95 Quid est humilitas?

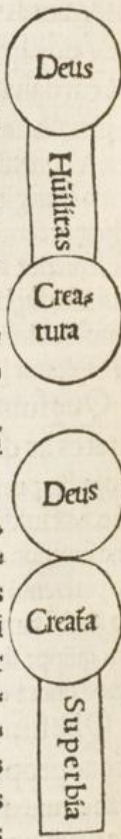
Differētia dei & intellectualis creature sūmūq; abāq; inuallū, seu imēsa quēdā dyamet⁹: cui⁹ sūmitatē obtinet de⁹; extremitatē vero, intellectualis creatura ppriē ifirmitatis nō ignara. Nā intellectualis creatura, tā diuinē imēsitatis q̄ ppriē paruitatis cōscia: deū ipm vt decet sume reueret: illūq; vt in sūmo residētē: pā in imo se collocās, lōgissimo spacio speculat, colit, amat.

96 Quopacto se habet ad inuicē humilitas atq; superbia?

Sicut volūtas dei & voluntas hoīs. Nā supbia q̄ volūtate ppria extollit: diuina volūtate deicif. Hūilitas vero cū a seipa in imo resideat: diuina voluntate exalta. Quapropter hūilitatis initiū: finis ē supbie. Humilitatis vero finis: supbie initiū. Inchoat em ab imo hūilitas: definitq; in summo. A summo vero inchoās supbia in imū ruit. Et sicut hūilitas est imēsa dyamet⁹ dei & intellectualis creature: ita & supbia est ex opposito eorūde artiguitas: & sūma vicinia, orta ex eleuatiōe create vīq; in deū.

97 Quotuplex est humilitas?

Triplex, vna q̄ nō est virt⁹ sed vitii: & hęc ē pusillanimitas seu paruitas spūs: q̄ sub medio, aut carnis illectus voluptate aut arduitate virtutis deterit⁹ manet. Alia est hūilitas annexa pūie: q̄

de scriptū est. Exaltat⁹ autē hūiliat⁹ sū & cōtur-
batus: Hęc em̄ est medela prioris alicui⁹ supbię:
q̄ sefellit animū. Tertia est hūilitas vera: q̄ nec est
vitiū nec annexa penitētię, seu comes prioris su-
perbia. Et hęc est sanctorum perfecta humilitas. 1
qui christi imitatione ppter deum, semetipsos vt
nihil esse arbitrati: cxinanire voluerunt.

98 Quo pacto virtus edoceatur esse tri-
nitatis æmula?

Virtus est pfectū qddā. Oē autē pfectū, est emu-
lū trinitatis. Nō est igit̄ absq; sua trinitate virt⁹.
Nā iā docuim⁹ quāsdā virtutes supra mediū cō-
sistere: quāsdā in mediū, nōnullas ifra medium.
Etem̄ cōes hūaneq; virtutes i mediū sunt. Excel-
lētia autē diuie mutatiōis iserēs aīm deo: mediū
trāsilit. Hūilitas vero siue pēitētū siue scōrę sub
medio sese coerēs: deū equo aīo in imo p̄stolat.

99 Quādiu experitur homo in seipso: cō-
trariorum vt carnis & spūs certamen?

Quādiu aut viuit: aut vel spiritaliū reḡ vel car-
naliū amore, absorpt⁹ fuerit. Sicut em̄ inī cōtra-
ria luctant: variisq; nūc vni⁹ nunc alteri⁹. pcellis
agunt, q̄ nōdū aut vitiū aut virtutē cōsecuti sunt
habitu, vt cōtinētes & incōtinētes: qui adhuc &
virtutū & vitiōrę stimulis i varias ptes instigāt:
ita & quādiu mēs hoīs, i p̄nti vita: nōdū aut spi-
ritaliū aut carnaliū amore reḡ absorpta obrutaq;
fuerit: tādū cōtraria carnis & spūs colluctatio in
hoīe viget, eorūq; certamē hō i semetipō experit.

100 In quam partē luctamen carnis & spi-
ritus definiatur atq; terminetur?

In vtrāq; partē: sed diuersorę hoīm. Nā ipossibile
esse norūt vniuersi: hoīs eosdē vna & spiritalia
& carnalia sectari: siue vna spiritaliū reḡ & carna-
liū amore absorberi. Alii aut sunt in qb⁹ diuinus
amor, carnē spiritui subdit, eāq; huic obrēpare iu-
bet: cui nata est famulari. Alii vero quorę spm̄: il-
licita carnis desideria, carnē idigne famulari co-
gūt. Et in his solis naturę puertit̄ intētio: qñqdē
eū q̄ dñari nat⁹ est: subiciāt fuitutē. Et q̄ seruire
nata est ignauit̄ dñari fināt. In vtrāq; igit̄ partē
hoīm definit certamē: spiritaliū in spū & carna-
lium in carne.

Theologicarę questionū quarti libri finis. An-
no domini, 1512. Vltima decembris.

THEOLOGICARVM QVAESTIO
num. Liber quintus, De diluuiō, regnis mū-
di & mentis notionibus.

Vota generatio-
ne ab Adā: con-
tigit vniuersalis
a quarum inun-
datio quā diluui-
um appellam⁹?
Decima. Adā q̄ppe
genuit seth: q̄ genu-
it Enos, cuius filius
Caynā: genuit Ma-

lahel, qui genuit Iared: a quo genitus est Enoch,
cuius filius Mathufale: q̄ genuit Lamec, cui⁹ fi-
lius Noe: decima ab Adam generatione nume-
ratur. Sub quo mūdi per aquas renouatio: & im-
piorum gigantum exterminatio facta. Etem̄ suo
mysterio, denarius non caret numerus: quod nō
nullis in locis explicuimus.

2 Cur ante diluuiū homines & corpo-
ris vastitate insigniores nascebantur &
longeuiōres viuebant?

Sicut in oriētali mundi plaga: & grādiora & for-
tiora & longioris vitę animalia gignuntur, q̄ in
occidua & sinistra mūdi parte: ita & ante diluui-
um, tanq̄ ab origine mundi & primeua eius ata-
te (luxuriante naturę iuuenta) homines corpo-
rea mole & robore insigniores nascebantur & lō-
geuiōres viuebant. Hęc em̄ primeua mūdi eras
est vt oriētalis plaga: nostra vero velut occidua.

3 An post diluuiū: equa pmāserit quat-
tuor elememētorū virt⁹: tā in gignēdis
q̄ conseruandis animalibus & plantis?

Minime. Nam ab aquis imprimis suffocata est
terra: & ad plantarum atq; animalium genera-
tionem inualidior effecta. Cætera quoq; elemen-
ta, ex inæqualitate & alluuiōne aquarum, etsi
aquis obruta non fuerint: nonnihil tamen distē-
peramenti passa sunt & ad animaliū conserua-
tionem, paulo insalubriora euaserunt.

4 Quę elemēta gnatiōi minorū etiū cō-
gruūt & q̄ saluti seu cōseruatōi eorū dē?
Minora etiā: sunt Mineralia, Vegetabilia & ani-